

Robert Vannoy , Misingi ya Unabii wa Biblia, Hotuba ya 8

Ujumbe wa Kinabii na Manabii wa Kitaalamu

c) Masuala ya Kisiasa

Tunaangalia ujumbe wa manabii unaozingatia maeneo manne —tuliangalia Mahusiano ya Kidini-Kitheolojia na Maadili-Kijamii, na hilo linatuleta kwenye c., “Masuala ya Kisiasa.”

1. Israeli

a) Manabii wa Samweli huzungumza mara nyingi sana kuhusu masuala ya kisiasa. Katika nchi hii, kanisa na siasa hutenganishwa. Lakini kulikuwa na mambo mawili tofauti ambayo unaweza kusema, kuhusu manabii walipozungumzia masuala ya kisiasa. Moja lilikuwa siasa za ndani na hilo linahusu hasa uhusiano wa mfalme na agano na kama alikuwa akitimiza jukumu lake kama mfalme wa kweli wa agano. Ukirudi kwenye historia ya ufalme hasa utakumbuka kwamba ufalme ulianzishwa na nabii, Samweli. Alimtia mafuta kwanza Sauli, na baadaye baada ya neno la Bwana kumkataa Sauli, Bwana alimwambia Samweli aende na kumwambia Sauli “Kwa sababu umenikataa mimi, nimekukataa wewe.” Kisha akamtuma Samweli Bethlehemu, katika nyumba ya Yese, ambapo alimtia mafuta Daudi kuchukua nafasi ya Sauli kama mfalme. Kwa hivyo, tangu mwanzo mfalme alikuwa chini ya neno la nabii. Manabii hawakusita kwenda kukabiliana na wafalme walipopotoka kutoka kwa majukumu yao ya agano.

b) Eliya – 1 Wafalme 17 Kwa hivyo, nabii kama Eliya, katika 1 Wafalme 17, anatoka na kumkabili Mfalme Ahabu. Tunaangalia 1 Wafalme 17:1, “Basi Eliya Mtishbi , kutoka Tishbe huko Gileadi, akamwambia Ahabu, ‘Kama Bwana, Mungu wa Israeli, aishivyo, ambaye ninamtumikia, hakutakuwa na umande wala mvua katika miaka michache ijayo, ila kwa neno langu.’” Hiyo ni kawaida ya manabii. Hawaogopi linapokuja suala la kukabiliana na wafalme.

c) Isaya 7

Isaya anafanya vivyo hivyo na Ahazi katika Isaya 7:3, “Bwana akamwambia Isaya, ‘Toka, wewe na mwanao Shear- Yashubu , mkamlaki Ahazi mwishoni mwa mfereji wa Bwawa la Juu, kwenye njia ya kuelekea Uwanja wa Mwoshaji.’” Hapo ni mahali pa hadhara, “Mwambie, ‘Jihadhari, utulie wala usiogope. Usife moyo kwa sababu ya vijiti hivi viwili vya kuni vinavyotoa moshi—kwa sababu ya hasira kali ya Resini na Shamu na mwana wa Remalia . Shamu, Efraimu na mwana wa Remalia wamepanga njama ya kukuangamiza, wakisema, ‘Na tuvamie Yuda.’”” Hapo ndipo Peka wa Israeli na Resini wa Shamu walitishia kuchukua nafasi ya Ahazi kwenye kiti cha enzi cha Yuda. Kwa maneno mengine, ufalme wa kaskazini ulishirikiana na Washami, au Shamu, ili kumwondoa Ahazi kwenye kiti cha enzi cha Yuda. Sasa Ahazi anafanya nini? Anazunguka nyuma ya Resini na Peka kwa Waashuri na kufanya muungano na Ashuru. Waashuri wanashuka na kupunguza shinikizo kwa Ahazi, na inaonekana kama ingefanikiwa. Lakini sivyo Bwana alivyotaka afanye. Anasema, hapa katika mstari wa 7, “BWANA asemavyo hivi: ‘Haitatokea, haitatokea, kwa maana kichwa cha Shamu ni Dameski, na kichwa cha Dameski ni Resini tu . Ndani ya miaka sitini na mitano Efraimu itavunjika vipande vipande kiasi cha kuwa watu. Kichwa cha Efraimu ni Samaria, na kichwa cha Samaria ni mwana wa Remalia tu . Msiposimama imara katika imani yenu, hamtasimama hata kidogo.’” Mungu anasema wanapaswa kumtumaini. “Nitawaokoa na watu hawa,” na Ahazi alikataa kufanya hivyo. Alipendelea kuamini Ashuru badala ya Bwana. Kwa hivyo, manabii wanakabiliana na wafalme wafalme wanapopotoka.

d) 2 Wafalme 19 na 22 Hezekia na Yosia Wakati mwingine, wafalme hutafuta neno kutoka kwa manabii. Katika 2 Wafalme 19, Isaya anaitwa na Hezekia kuhusu hali aliyokabiliana nayo na kile anachopaswa kufanya. Katika 2 Wafalme 22, Yosia anamtafuta Hulda—hapo ndipo kitabu cha sheria kilipatikana

hekaluni—naye anakipeleka kwa Hulda ili kuona angesema nini kutoka kwa Bwana. Kwa hivyo, kuna uhusiano huu kati ya mfalme na manabii.

Ukiangalia ukurasa wa 7 katika manukuu yako, Vos anasema hivi, "Kwa harakati hii inayozalisha ufalme, kuinuka na maendeleo ya unabii hujiambatanisha. Manabii walikuwa walinzi wa theokrasi inayojitokeza, na ulinzi ulifanywa katikati yake, ufalme. Kusudi lilikuwa kuuweka kama uwakilishi wa kweli wa ufalme wa Yehova. Wakati mwingine inaonekana kana kwamba manabii walitumwa kwa wafalme badala ya kwa watu." Mfalme alikuwa kiongozi. Mfalme alikuwa na jukumu la kutoa aina ya uongozi ambao ungewaita watu kutii agano na ikiwa hawakufanya hivyo, manabii waliwakabili wafalme. Kwa hivyo hilo linahusu kile unachoweza kuita "masuala ya ndani" kisiasa.

2) Mahusiano ya Kigeni

Kuhusu mahusiano ya kigeni, manabii pia walikuwa na mengi ya kusema. Hapa walichofanya ni kupinga ushirikiano na mataifa ya kipagani.

a) Ahazi Alifanya Ushirikiano na Ashuru

Ahazi alifanya ushirikiano na Ashuru, ambao unashutumiwa na Isaya. Ukiangalia Isaya 30 mstari wa 1, Isaya anasema, "Ole wao watoto wakaidi, asema Bwana, kwa wale wanaofanya mipango isiyo yangu, wanaofanya muungano, lakini si kwa Roho yangu, wakirundika dhambi juu ya dhambi; wanaoshuka Misri bila kuniuliza; wanaotafuta msaada kwa ulinzi wa Farao, na kivuli cha Misri kama kimbilio." Kwa maneno mengine, Israeli ingekuwa wapi kupata usalama wake? Katika ushirikiano na wafalme na mataifa ya kipagani, iwe ni Ashuru au Misri? Hapana. Mnapaswa kumwamini Bwana, tembeeni katika njia ya agano na Bwana mwenyewe atakuwa mlinzi wao. Kwa hivyo, Isaya anasema, "Ole wenu ninyi mnaotafuta msaada kutoka kwa Farao." Inafanana sana na sura ya 31, "Ole wao washukao Misri kutafuta msaada, wanaotegemea farasi, wanaotegemea wingi wa magari yao ya vita na nguvu nyingi za wapanda farasi wao, wala hawamwangalii

Mtakatifu wa Israeli, wala hawamtafuti Bwana msaada.” Kwa hivyo, manabii wanashutumu ushirikiano wa kigeni. Mara nyingi ushirikiano wa kigeni ulihusisha maelewano ya kidini kwa sababu mara nyingi miungu ya watawala hawa wa kigeni ingeunganishwa na Israeli na hiyo ingeathiri imani ya Israeli kwa Mungu mmoja na wa kweli.

b) 2 Mambo ya Nyakati 16:7-9 Angalia 2 Mambo ya Nyakati 16:7-9, “Wakati huo Hanania mwonaji akamjia Asa mfalme wa Yuda, akamwambia, Kwa sababu ulitegemea Mfalme wa Shamu, wala si Bwana, Mungu wako, jeshi la mfalme wa Shamu limeokoka mkononi mwako.” Kisha anasema katika mstari wa 8, “Je, Wakushi na Walibia hawakuwa jeshi kubwa lenye magari mengi ya vita na wapanda farasi? Lakini ulipomtegemea Bwana, aliwatia mkononi mwako.” Ukimtegemea Bwana, hapo ndipo utapata ukombozi, usalama, na ulinzi—sio kutoka kwa mataifa ya kigeni. Mstari wa 9, “Kwa maana macho ya Bwana hukimbia-kimbia duniani kote, na kuwatia nguvu wale waliomtii kwa moyo wote. Umefanya jambo la kipumbavu, na tangu sasa utakuwa vitani.” Asa aliitikiaje? Asa alimkasirikia mwonaji kwa sababu hiyo. Alikasirika sana hivi kwamba akamtia gerezani. Hilo halikuwa jambo alilotaka kusikia.

3) Kuinuka na Kuanguka kwa Mataifa Zaidi ya ushirikiano wa kigeni, manabii pia mara nyingi walizungumzia kuhusu kuinuka na kuanguka kwa mataifa mengi ya kigeni. Unapata unabii kuhusu Babeli, Ashuru, Misri, Edomu na Moabu, hasa katika Isaya na Yereimia. Jambo kuu hapo ni kwamba hatima za mataifa yote ziko chini ya nguvu kuu ya Mungu. Kwa hivyo, nguvu za adui za Israeli, iwe Babeli, Ashuru, Misri au Shamu, zote zinachukuliwa na manabii kama vyombo tu mikononi mwa Mungu kutekeleza makusudi yake—wakati mwingine katika hukumu kwa watu wake kama vile Ashuru inaposhambulia Ufalme wa Kaskazini. Ni kwa sababu hiyo unapomfikia Yereimia kwamba hana huruma kwa wale wanaotaka kutupilia mbali nira ya Babeli na kupinga ukandamizaji wa Babeli kwa

sababu Yeremia anasema kwamba hili ni kusudi la Mungu, mapenzi yake kwao ni kutiishwa chini ya Babeli. Hii ni hukumu ya Mungu. Lakini baadaye tunajua kwamba baada ya Yuda kwenda utumwani Babeli, Bwana anamwinua Koreshi, mtawala wa Uajemi, na kisha Koreshi anakuwa chombo cha ukombozi mkononi mwa Mungu. Mungu atawaruhusu watu wake kurudi na kujijenga upya. Kwa hivyo hayo ni maoni mafupi kuhusu masuala ya kisiasa.

d. Eskatolojia na Matarajio ya Kimasihi d . "Eskatolojia na Matarajio ya Kimasihi." Kwa upana sana manabii wanazungumzia kuhusu wakati ujao ambapo, katika siku ya Bwana, hukumu itakuja juu ya wote wasiomcha Mungu na kutakuwa na wakati ujao wa furaha na amani kwa watu wa Mungu chini ya utawala wa mfalme wa kimasihhi. Kwa hivyo kuna maono ya muda mrefu ya eskatolojia ambayo hatimaye historia yote ya wanadamu itafikia, hatua ya utimilifu ambapo mfalme wa kimasihhi atatawala juu ya dunia yote. Laana itaondolewa na amani na maelewano vitaundwa, panga zitafuliwa kuwa majembe na vitu vya aina hiyo, Isaya anasema.

1) Freeman: Taifa na Mtumishi Anayeteseka Katika kitabu cha Freeman's *An Introduction to the Old Prophets*, anazungumzia mito miwili ya unabii wa kimasihhi inayotokana na ahadi hiyo kwa Ibrahimu katika Mwanzo 12:1-3. Katika Mwanzo 12, Bwana, unakumbuka, anamwambia Ibrahimu "Nitakufanya taifa kubwa" na kisha anaendelea kusema, "Katika wewe na uzao wako mataifa yote ya dunia yatabarikiwa." Freeman anasema kuna mito hii miwili ya unabii ambayo imejikita katika ahadi hiyo kwa Ibrahimu. Mto mmoja unazungumzia mustakabali wa taifa la Israeli, "Nitakufanya taifa kubwa." Taifa hilo litatawaliwa na mfalme wa ukoo wa Daudi au mfalme wa kimasihhi atakayekuja. Mto mwingine wa unabii unasisitiza kazi ya masihhi kama mtumishi anayeteseka; yule atakayebeba dhambi za watu wake, ambaye mataifa yote ya dunia yatabarikiwa ndani yake, kupitia kazi ya mtumishi huyo anayeteseka. Nadhani kuna kitu katika hilo. Fikiria kuhusu mito

hiyo miwili ya unabii. Unaona moja, kazi ya mtumishi anayeteseka; lengo hapo ni juu ya ujio wa kwanza wa Kristo na yote yaliyohusika katika ujio wa kwanza wa Kristo—hasa kifo chake cha dhabihu cha upatanisho msalabani. Huo ni ujumbe wa vifungu hivyo, kilele cha kitabu cha Isaya, katika sura ya 53 ya Isaya, ambapo una maelezo ya kushangaza ya mtumishi anayeteseka akibeba dhambi za wale waliovunja amri ya Mungu. Lakini mto mwingine wa unabii ni kuhusu "Nitakufanya uwe taifa kubwa." Unabii huo unahusu ujio wa pili wa Kristo, wakati mfalme huyo mkuu wa kimasiya atakapowashinda wasiomcha Mungu na kuanzisha ufalme wake juu ya dunia yote.

Sasa, kwa wakati huu, sitazungumzia masuala yoyote kuhusu jinsi unavyoshughulikia uhusiano kati ya mito hii miwili ya unabii; kama unatafuta utimilifu wa mto huo wa pili, Israeli kama taifa kubwa; kama unatafuta hilo katika kuanzishwa upya kwa Israeli, na ufalme wa milenia hapa duniani. Haya ni maswali magumu. Lakini, hakika, manabii walitumia muda mwingi kushughulikia masuala ya mwisho wa dunia na jinsi kusudi la Mungu lilivyotekelezwa zaidi ya wakati wa kipindi cha Agano la Kale katika ujio wa kwanza na wa pili wa Kristo.

2) Vos

Nadhani Vos anasema kwamba manabii walitia ujumbe wao moyoni kwa ajili ya kitovu cha ufalme, ambacho kilipewa nafsi ya mfalme. Kuhani ndiye angekuwa na jukumu la kuendesha dhabihu, mila, na Walawi kwa kufundisha jukumu walilokuwa nalo. Walawi walihusika katika mafundisho na makuhani walikuwa wakihudumu katika sherehe hizo. Tuna mifano ya unyanyasaji kwa njia hiyo na manabii wanazungumzia hatari za mifumo na mila mbaya bila mtazamo sahihi wa moyo kuelekea Mungu. Kuna mfano wazi wakati Eli na wanawe wanahukumikiwa kwa matumizi yao mabaya ya mfumo wa dhabihu.

6. Manabii wa Kweli na wa Uongo a. Kauli za Nabii – Hivi ndivyo Bwana asemavyo

Tuendeleo kwenye 6., “Manabii wa kweli na wa uongo,” na a. “Kauli za nabii.” Tulidokeza hili mapema, ukweli kwamba manabii wa kweli na wa uongo wapo—je, hilo haliwaongozi Waisraeli wanaowasikiliza manabii wa kweli na si manabii wa uongo? Pia tumesema mapema kwamba manabii wenyewe walikuwa na ujuzi wa haraka na wa uhakika wa ukweli kwamba ujumbe waliousema haukuwa wao wenyewe bali ulikuwa ujumbe wa Mungu. Wangeweza kutofautisha kati ya maneno yao wenyewe na maneno ya Bwana. Tunaweza kuona mifano ya hilo. Kwa hivyo nabii alikuwa na uhakika aliposema kwamba hili ni neno la Mungu. Angeweza kujua kwamba bila shaka yoyote alichokuwa akisema kilikuwa neno la Mungu. Lakini sivyo ilivyo kwa watu ambao manabii wanawazungumzia. Watu wangewezaje kujua kama kile nabii alichosema kilikuwa na asili ya kimungu, na kama kile nabii anachodai kilikuwa kweli, yaani kwamba alikuwa akizungumza kwa niaba ya Mungu? Unaweza kuuliza, je, ushuhuda wa nabii mwenyewe hautoshi kwa sababu manabii husema mara kwa mara kwamba ujumbe wao unatoka kwa Mungu? Hilo ni muhimu, na sitaki kulipunguza. Daima huanzisha ujumbe wao, “Bwana asema hivi.”

b) Ezekieli 13:6

Lakini tatizo ni kwamba pia kuna wale wanaokuja na kusema kwamba wana ujumbe kutoka kwa Mungu na hata walitumia lugha hiyo, "Bwana asema hivi," wakati Bwana hakuwa amewatuma. Tazama Ezekieli 13:6, ambapo Ezekieli anasema, "Maono yao ni ya uongo, na uganga wao ni wa uongo." Watu hawa ni akina nani? Ukirudi kwenye mstari wa pili, "Waambieni wale wanaotabiri kutokana na mawazo yao wenyewe, 'Sikieni neno la Bwana!' Hivi ndivyo Bwana Mwenye Enzi Kuu asemavyo, 'Ole wao manabii wapumbavu wanaofuata roho zao wenyewe, wala hawajaona chochote.'" Na katika mstari wa sita, "Maono yao ni ya uongo, na uganga wao ni wa uongo. Wanasema, 'Bwana asema,' wakati Bwana hakuwatuma, lakini wanatarajia maneno yao yatimie." Kwa hivyo manabii wa uongo wanakuja, na manabii wa uongo si chini ya madai yao ya kuwa msemaji wa

Mungu kuliko manabii wa kweli. Kwa hivyo lazima ujiweke katika nafasi ya Waisraeli wa kale, ambapo unaweza kutoka nje na unasikia nabii akisema , "Bwana asema hivi." Anatoa ujumbe, kisha nabii mwingine anajitokeza na kusema, "Bwana asema hivi" na anatoa ujumbe kinyume. Kisha unapaswa kubaini ni yupi kati yao ni nabii wa kweli, au si yeyote kati yao ni manabii wa kweli?

Hilo linazua swali hili, Waisraeli wangewezaje kutofautisha kati ya manabii wa kweli na wa uongo? Hilo si suala la kinadharia tu kwa sababu lingethiri jinsi Waisraeli wangeishi. Wangeitikiaje ujumbe waliosikia? Kisha tunarudi kwenye Kumbukumbu la Torati 18, kifungu hicho ambapo harakati nzima ya unabii imeanzishwa na imeelezwa mapema jinsi itakavyokuwa. Kumbukumbu la Torati 18:19 inasema, "Mtu yeyote asiyesikiliza maneno yangu atakayosema nabii kwa jina langu, mimi mwenyewe nitamwita atoe hesabu." Kwa hivyo Mwisraeli aliwajibika kwa Mungu kusikiliza maneno ya nabii na kutenda kama nabii alivyosema kwamba anapaswa kufanya. Mwisraeli alipaswa kufanya nini wakati jumbe mbili zinazopingana zilizotetea njia tofauti za vitendo, na zote mbili zinawakilishwa kama neno la Mungu?

c) Yeremia 27 Mfano halisi wa hilo, ambao tayari tumeuangalia hapo awali, uko katika Yeremia 27 na 28, ambapo nabii anayeitwa Hanania anakuja akisema, "Bwana asema hivi, itupilieni nira ya Babeli, ikataeni," na kuahidi kwamba Bwana atasaidia na ndani ya miaka miwili, vyombo vya nyumba ya Bwana, vitarudi Yerusalemu. Wakati huo huo, Yeremia anakuja na kusema kinyume chake, "Jitiini Babeli, kile Hanania anachosema hakitatokea." Manabii wote wawili wanatumia jina la Bwana—hilo linaruhusu ujumbe wao. Kwa hivyo unaelewa suala hili, unawezaje kutatua tofauti kati ya manabii wa kweli na wa uongo? Suala hilo tayari lilikuwa limeonekana katika Kumbukumbu la Torati 18, katika kifungu hicho ambapo harakati ya unabii imeanzishwa. Katika mistari ya 21 na inayofuata Kumbukumbu la Torati 18 unasoma, "Mnaweza kujisemea, 'Tunawezaje kujua wakati ujumbe haujasemwa na Bwana?'" Hilo, bila shaka, ndilo swali.

Kinachofuata ni njia moja ya kutofautisha kati ya nabii wa kweli na wa uongo. Mstari wa 22 unasema, “Ikiwa kile anachokitangaza nabii kwa jina la Bwana hakitatokea au kutimia, huo ndio ujumbe ambao Bwana hajausema.” Nadhani ni wazi kabisa kwamba ikiwa nabii anasema jambo fulani litatokea, basi inageuka kuwa halitatokea - nabii huyo hatoi neno la Bwana bali anatoa neno la uongo. Haliwezi kutoka kwa Bwana. Lakini tatizo ni kwamba, hilo linazungumzia tu mambo yatakayotokea katika siku zijazo na kisha tu baada ya chochote kinachoonekana kutokea au kutotokea. Kwa hivyo kuna haja ya kuwa na njia zingine zaidi ya zile ambazo swali hilo linaweza kushughulikiwa na kutatuliwa.

b. Vigezo vya Uthibitisho wa Unabii wa Kweli

Tuendeleo kwenye b ., “Vigezo vya uthibitishaji kwa unabii wa kweli.” Nadhani tunapoangalia hali nzima kuna angalau mambo matano muhimu ambayo yana jukumu muhimu katika kuwawezesha Waisraeli kutofautisha kati ya unabii wa kweli na uongo. Nataka kuangalia mambo matano yaliyoorodheshwa hapo chini ya vigezo vya uthibitishaji. Nadhani unapoangalia kila moja ya haya tunapaswa kusema kwamba hayafanyi kazi peke yake. Kwa maneno mengine, vigezo hivi vilifanya kazi kwa pamoja, ili kumpa Mwisraeli wa kale njia ya kutofautisha kati ya manabii wa kweli na wa uongo. Kwa hivyo ni mambo gani yaliyowawezesha Waisraeli kufanya tofauti hiyo?

1) Tabia ya Maadili ya Nabii

Kwanza, ni "Tabia ya maadili ya nabii kama inavyoonekana katika mwenendo wake wa kila siku." Hilo mara nyingi hutajwa kama kitu kinachochukua jukumu. Nadhani wakati mwingine limesisitizwa kupita kiasi. Ukiangalia ukurasa wa nane katika manukuu yako, angalia Hobart Freeman anasema, "Manabii wa uongo walitambuliwa kwa maadili yao duni; kwa hivyo, manabii wa kweli na wa uongo wangeweza kutofautishwa kwa jaribio la kibinafsi au la nje. Nabii wa uongo alikuwa mamluki aliyetabiri kwa ajili ya kuajiriwa

(Mika 3:5, 11); alikuwa mlevi (Isaya 28:7); alikuwa mchafu na mwovu (Yeremia 23:11); alipanga njama na wengine kudanganya na kudanganya (Ezekieli 22:45); alikuwa mwepesi na msaliti (Sefania 3:4); alifanya uzinzi, akatembea katika uongo na kuwaunga mkono watenda maovu (Yeremia 23:1); na kwa ujumla alikuwa mpotovu katika mwenendo wa maisha (Yeremia 23:15)." Sasa unaangalia marejeleo hayo yote, mambo yote ambayo inasema; ndiyo, yapo. Unaweza kuona haionyeshi aina ya mtu mnyoofu wa kimungu. Anaendelea kusema, "Zaidi ya hayo, nabii wa uongo alikuwa mcha Mungu mwenye nafasi akitabiri tu kile ambacho watu waliopotoka wangependa kusikia, alitangaza ujumbe wenye matumaini wa amani na ustawi; mara nyingi alifanya uaguzi, na kutabiri uongo kutoka moyoni mwake." Tazama msingi, "Tabia ya maadili ya nabii mwenyewe ingethibitisha mamlaka yake. Yeye aliyedai agizo la kimungu kutoka kwa Mungu mtakatifu wa Israeli lazima aonyeshe mwenendo na tabia inayolingana na dai hilo." Mathayo 7:15-20 inasema, "Kwa matunda yenu mtawajua." Kwa hivyo kuna matunda mabaya na matunda mema. Kwa hivyo kwa matunda yao mtawajua. Tunaweza kuangalia tabia ya maadili ya nabii na hiyo ni msaada katika kutofautisha kati ya nabii wa kweli na wa uongo.

Sasa nadhani kuzingatia hilo ni muhimu, lakini nadhani Freeman anazidisha waziwazi kesi hapa. Sababu ya kusema hivyo ni kwamba ingawa unapata marejeleo haya ya uasherati miongoni mwa manabii wa uongo, kuna manabii wengine wa uongo walioonyeshwa katika Agano la Kale ambao hakuna kitu cha aina hiyo kinachosemwa. Sasa hatujui mengi, kwa mfano kuhusu Hanania; hakuna kinachosemwa kuhusu tabia yake ya maadili. Nadhani inawezekana kwamba baadhi ya manabii wa uongo wangeishi maisha ya mfano kuhusu mwenendo wao wa maadili. Kwa hivyo huo ni upande mmoja wa sarafu.

Upande mwingine ni kwamba hatupaswi kuzidisha ukamilifu wa tabia ya maadili ya manabii wa kweli kwa sababu manabii wa kweli hawakuwa wasio na dhambi. Nadhani kile Freeman anasema, kwa ujumla, ni kweli—kwamba manabii wa kweli wanaonyeshwa kama watu wacha Mungu, wacha Mungu walioishi

maisha ya kimungu. Hata hivyo, unafanya nini na Balaamu? Alikuwa nabii wa kweli, lakini haonyeshwa kama mtu mcha Mungu; alikuwa mtabiri mpagani. Unafanya nini na nabii mzee aliyemdanganya mtu wa Mungu kutoka Yuda katika 1 Wafalme 13 aliyekuja kutabiri dhidi ya madhabahu ya Yeroboamu wa Israeli. Nabii wake mzee alimdanganya nabii huyo ili amsaidie kurudi nyumbani na kula chakula pamoja naye. Lakini nabii huyo aliyedanganya pia alitoa ujumbe wa kweli kutoka kwa Bwana. Kwa hivyo nadhani tabia ya maadili ya nabii inahitaji kuzingatiwa, lakini yenyewe haitoshi kutoa msingi wa kutofautisha kati ya nabii wa kweli na wa uongo. Angalia 2 Wakorintho 11:13-15, "Kwa maana watu kama hao ni mitume wa uongo, watenda kazi wadanganyifu, wajifanyao kama mitume wa Kristo. Wala si ajabu, kwa maana Shetani mwenyewe hujifanya kama malaika wa nuru. Basi, haishangazi, watumishi wake wakijifanya kama watumishi wa haki; mwisho wao utakuwa kama matendo yao yanavyostahili." Kwa hivyo ndiyo, tabia ya maadili ya nabii, kuna maandiko mengi yanayopendekeza kwamba kwa ujumla manabii wa kweli walikuwa watu wacha Mungu, na manabii wa uongo hawakuwa. Lakini hili si jambo lisilo na hewa; lazima lihusianishwe na mambo mengine pia.

2) Utendaji wa Ishara na Maajabu Jambo la pili la kuzingatia au vigezo ni, "Utendaji wa ishara na maajabu." Mara nyingi ishara na maajabu huelekezwa kama vigezo muhimu vya uthibitishaji wa kutofautisha kati ya nabii wa kweli na wa uongo. Ukiangalia jinsi ishara na maajabu zinavyofanya kazi katika Maandiko, hasa katika Agano la Kale, utapata ishara na maajabu yanatolewa kimsingi ili kuthibitisha neno la nabii na kuonyesha kwamba nabii anatoa neno kutoka kwa Mungu kweli. Ishara na maajabu huthibitisha uhalisi wa ujumbe. Kwa njia hiyo, ishara na maajabu ni msaada wa kuamini, kwamba kile nabii anachosema ni neno kutoka kwa Mungu. Katika Luka 10:13 Yesu anawaambia wenyeji wa Korazini , "Kama miujiza iliyofanyika kwenu ingalifanyika Tiro na Sidoni, wanalitubu zamani, wakiketi katika magunia na majivu." Tazama miujiza iliyokuwepo

ilikuwa msaada wa kuamini. Katika Yohana 20:30-31 inasema, “Yesu alifanya miujiza mingine mingi ambayo haikuandikwa katika kitabu hiki, lakini hii imeandikwa”—kwa nini tuna baadhi ya miujiza iliyoelezwa?”—“ili mpate kuamini kwamba Yesu ndiye Kristo.” Miujiza inathibitisha ujumbe wake. Yohana 14:11 inasema, “Niaminini ninaposema mimi ni ndani ya baba na baba yu ndani yangu, au angalau kuamini kwa ushahidi wa miujiza yenyewe.” Kwa hivyo ishara na maajabu zinaweza kufanya kazi katika kuthibitisha maneno ya nabii.

Rudi kwenye Agano la Kale hadi Kutoka sura ya 4. Bwana alimwita Musa katika sura ya 3 ili awakomboe Israeli kutoka utumwani Misri, lakini Musa anapinga katika sura ya 4, akisema, “Hawataniamini wala kunisikiliza, watasema, ‘Bwana hakukutokea.’” Musa anawaza, “Ninawezaje kupinga hilo? Ninakuja nikisema, ‘Bwana asema hivi,’ Wanasema, ‘Sikuamini.’” “Bwana akamwambia, ‘Ni nini hicho mkononi mwako?’ ‘Fimbo,’ akajibu. Bwana akasema, ‘Itupe.’ Musa akaitupa chini nayo ikawa nyoka, naye akakimbia kutoka humo. Bwana akasema, ‘Nyosha mkono wako, umshike mkia.’ Basi Musa akaunyosha mkono wake, akamshika nyoka, naye akawa fimbo mkononi mwake.” Angalia katika mstari wa 5, “Bwana akasema, ‘Hili ni ili wapate kuamini ya kwamba Bwana, Mungu wa baba zao—Mungu wa Ibrahimu, Mungu wa Isaka, Mungu wa Yakobo—amekutokea.’ Ndipo Bwana akasema, ‘Tia mkono wako ndani ya vazi lako.’ Basi Musa akautia mkono wake ndani ya vazi lake, na alipoutoa, ngozi ilikuwa na ukoma, ikawa nyeupe kama theluji. ‘Sasa uutie ndani ya vazi lako,’ akasema. Basi Musa akautia ndani ya vazi lake, nao ukarudi kama mwili wake wote. Kisha Bwana akasema, ‘Wasipokuamini, wala wasipoisikiliza ishara ya kwanza ya muujiza, wataamini ya pili. Lakini wasipoamini ishara hizi mbili, wala wasipokusikiliza, chukua maji kutoka Mto Nile, uyamimine juu ya nchi kavu. Maji utakayoyachukua kutoka mtoni yatakuwa damu.’” Kwa hiyo unaona kile ambacho Bwana anamwambia Musa hapa—atamwezesha kufanya ishara na maajabu ya miujiza ambayo yatathibitisha kwamba anachosema kinatoka kwake. Na bila shaka, kinachofuata baada ya hayo ni swali katika sura ya 5

linalomwamuru Farao awaache Israeli waende jangwani kumwabudu Bwana. Na Farao anasema, “Simwamini Bwana. Kwa nini niwaache ninyi mkamwabudu Bwana?” Kisha unapata mfululizo mzima wa ishara za miujiza, mapigo kumi. Kwa kauli hiyo yote “ili mpate kujua ya kuwa mimi ndimi Bwana.” Kwa hivyo miujiza hiyo inakuwa ishara zinazothibitisha kwamba Musa anazungumza kwa niaba ya Yahweh na kwamba Yahweh yupo na kwamba anachosema kweli kinatoka kwa Yahweh.

Nadhani unachokiona ni katika nyakati muhimu katika historia ya ufunuo na ukombozi, kuna nyakati za mabadiliko, ambapo ningesema ishara na maajabu huongezeka ili kutoa uthibitisho wa neno la nabii, katika kesi hii kwa Musa. Kwa hivyo ishara na maajabu ni muhimu na hatupaswi kupunguza umuhimu wake.

Lakini wakati huo huo nadhani tunapaswa kutambua kwamba ishara au ajabu yenyewe haitoshi kuwatenganisha manabii wa kweli na wa uongo. Sababu ya hilo ni kwamba Maandiko pia yanatambua kwamba manabii wa uongo wanaweza kufanya ishara na maajabu. Hata Wamisri wangeweza kurudia mapigo matatu ya kwanza. Hawakuweza kupita zaidi ya hayo. Lakini angalia Mathayo 24:23. Hii inazungumzia ujio wa pili wa Kristo, “Wakati huo mtu akiwaambia, ‘Tazama, Kristo yuko hapa!’ au ‘Yule pale!’ msimwamini. Kwa maana watatokea Makristo wa uongo na manabii wa uongo, nao watafanya ishara kubwa na miujiza, ili kuwadanganya hata wateule, kama ikiwezekana.” Paulo, akizungumzia mpinga Kristo katika 2 Wathesalonike 2:9 anasema kwamba kuja kwake “kunafuata kazi ya Shetani inayoonyeshwa katika kila aina ya miujiza, ishara na maajabu bandia.” Wana miujiza bandia.

Unarudi kwenye Kumbukumbu la Torati , wakati huu hadi sura ya 13. Katika mstari wa 1-4, Musa anasema, “Nabii, au mtu anayetabiri kwa ndoto, akitokea kati yenu na kuwatangazia ishara au maajabu, na ishara au ajabu aliyoizungumzia ikitokea, na nabii akasema, ‘Tufuate miungu mingine ambayo hamjaijua na kuiabudu.’ Msisikilize maneno ya nabii huyo au mwotaji. Kwa maana Bwana, Mungu wenu, anawajaribu, aone kama mnampenda kwa moyo

wenu wote na roho yenu yote; ni Bwana, Mungu wenu, ndiye mnayepaswa kumfuata, na kumcha yeye.” Kisha mstari wa 5, “Nabii huyo au mwotaji atauawa kwa sababu alihubiri uasi dhidi ya Bwana, Mungu wenu.” Kifungu hicho katika Kumbukumbu la Torati 13 kinasema kwamba manabii wa uongo wanaweza pia kufanya ishara na maajabu, lakini hampaswi kupotoshwa nao. Nadhani Biblia inapendekeza kwamba ishara na maajabu zina jukumu muhimu sana katika kutofautisha kati ya manabii wa kweli na wa uongo lakini katika kutenganisha ishara na maajabu si jambo la kuamua. Unahitaji kuangalia ujumbe pia. Unaona , ikiwa ishara au muujiza unakuja kuhusiana na ujumbe wa kwenda kutumikia miungu mingine, unajua hilo si neno kutoka kwa Bwana, na ishara au muujiza huo si udhihirisho wa nguvu za Mungu. Kwa hivyo hutaki kupunguza umuhimu kwa sababu mara nyingi huwasilishwa katika Maandiko kama msaada wa imani na kama njia ya kuthibitisha neno la Mungu kama kweli linatoka kwa Mungu. Lakini unapaswa kufahamu wakati huo huo kwamba kuna uwezekano wa ishara na miujiza kufanywa na nabii wa uongo anayejifanya mhubiri wa kweli.

3) Utimilifu wa Unabii kama Kigezo cha Kutofautisha Manabii wa Kweli na wa Uongo a) Kumb. 18

Tuendeleo kwenye la tatu, “Utimilifu wa unabii kama kigezo cha kutofautisha manabii wa kweli na wa uongo.” Tayari tumeona kwamba katika Kumbukumbu la Torati 18 kwamba ikiwa haitatimia basi haitoki kwa Mungu. Na hiyo hakika ni kigezo halali. Ni kwa maana hasi tu ingawa haitoki kwa Mungu, na inaweza kutumika tu katika siku zijazo wakati chochote kilichotabiriwa kinatokea au hakitokei. Kwa hivyo hutaki kupunguza umuhimu kwa sababu mara nyingi huwasilishwa katika Maandiko kama msaada wa imani na kama njia ya kuthibitisha neno la Mungu kama kweli linatoka kwa Mungu. Lakini lazima ujue, wakati huo huo, kwamba kuna uwezekano wa ishara na maajabu kufanywa na nabii wa uongo anayejifanya kama nabii wa kweli.

b) Isa. 41:22

Unapata hilo kama vile katika Agano la Kale. Angalia Isaya 41:22, “Leteni sanamu zenu zituambie kitakachotokea. Je, sanamu inaweza kutabiri mambo yajayo? Tuambieni mambo ya zamani yalikuwaje ili tuweze kuyafikiria na kujua mwisho wake . Au tutangazieni mambo yajayo, tuambieni mambo yajayo, ili tujue ya kuwa ninyi ni miungu. Tendeni jambo, liwe jema au baya, ili tujazwe na hofu.” Nenda chini kwenye mstari wa 26, “Ni nani aliyesema haya tangu mwanzo, ili tuweze kujua mapema ili tuweze kusema, ‘Alikuwa sahihi’? Hakuna aliyesema haya, hakuna aliyetabiri haya, hakuna aliyesikia maneno yoyote kutoka kwenu.” Angalia Isaya 48:3, "Nilitabiri mambo ya kwanza zamani, kinywa changu kiliyatangaza, nikayajulisha; kisha ghafla nikatenda, nayo yakatimia. Kwa maana nilijua jinsi ulivyokuwa mkaidi; mishipa ya shingo yako ilikuwa ya chuma, na paji la uso wako lilikuwa la shaba. Kwa hiyo nilikuambia mambo haya zamani; kabla hayajatokea, nalikujulisha ili usiseme, 'Sanamu zangu zilifanya, sanamu yangu ya mti na medali yangu, Mungu wangu, ndiye aliyeyaamuru.' Mmesikia mambo haya; yaangalieni yote. Hamtayakubali?" Yesu alisema katika Yohana 13:19, "Nawaambia sasa kabla hayajatokea, ili yatakapotokea, mtaamini ya kuwa mimi ndiye." Tazama kuna uwasilishaji chanya wa utimilifu wa unabii kama ushahidi wa ukweli wa alichosema.

Sasa maandiko kama hayo yanaonyesha kwamba Mungu pekee ndiye mwenye ujuzi muhimu wa wakati ujao ili aweze kutabiri mapema kuhusu mambo yatakayotokea kwa usahihi na uthabiti. Usahihi na uthabiti huo ni muhimu. Nadhani ni Mungu pekee anayeweza kusema kwa uthabiti na kwa usahihi kuhusu mambo yatakayotokea wakati ujao. Kwa hivyo nadhani utimilifu wa unabii unawasilishwa kama njia muhimu ya kuthibitisha ufunuo wa kimungu.

c) Kumb. 13

Lakini pia ina mapungufu yake. Sio ya kuamua yenyewe na sio ya kuamua peke yake. Unaona katika Kumbukumbu la Torati 13 kwamba tuliangalia chini ya ishara na maajabu. Hakika utabiri unapaswa kujumuishwa hapo "ikiwa nabii au mtu anayetabiri kwa ndoto atatokea kati yenu na kuwatangazia ishara au ajabu ya muujiza na ikiwa ishara au ajabu itatokea," kwa maneno mengine, ikiwa kile anachotabiri kitatokea kweli. "Lakini anasema, 'Twendeni tukaabudu miungu mingine,'" mnaweza kuwa na hakika kwamba yeye si mtu ambaye ujumbe wake unatoka kwa Mungu." Nadhani inawezekana katika hali fulani ambapo hata watabiri na waaguzi waliweza kutoa utabiri wa kweli. Matendo 16:16 inasema, "Siku moja tulipokuwa tukienda mahali pa kusali, tulikutana na msichana mtumwa aliyekuwa na pepo ambaye kwa hiyo alitabiri mambo yajayo. Alipata pesa nyingi kwa wamiliki wake kwa kutabiri. Msichana huyu alimfuata Paulo na sisi wengine akipiga kelele, 'Watu hawa ni watumishi wa Mungu Aliye Juu Zaidi, wanaowaambia njia ya kuokoka.'" Nadhani inawezekana kwa ulimwengu huu wa roho wa kishetani kuwa kama ulivyo, ndani ya vigezo fulani, kuwa na ujuzi wa wakati ujao. Wakati mwingine unaweza kugundua kwamba mtabiri mpagani hutabiri jambo fulani. Kwa hivyo, utabiri peke yake si uthibitisho kwamba nabii anayeufanya amehakikishiwa kuwa msemaji kutoka kwa Mungu.

Jambo lingine kuhusu hili ni, kama tulivyosema hapo awali katika Kumbukumbu la Torati 18, ikiwa halitatimia halitokani na Mungu. Unaweza kutumia hilo tu katika siku zijazo na ikiwa unabii ni kitu cha wakati ujao wa mbali basi hakuna mtu atakayesikia ujumbe wa asili atakayekuwepo. Kwa hivyo kutotimizwa ni muhimu lakini kuna mapungufu yake.

Nimetumia sura za mwanzo za Ayubu kufikiria kuhusu hili ambapo Bwana anamfunga Shetani lakini ndani ya vigezo fulani. Shetani anaruhusiwa kufanya anachochagua kufanya. Hawezi kuchukua maisha ya Ayubu, kwa hivyo yuko kwenye vifungo. Lakini ndani ya vigezo hivyo anaweza kujua mapema atakachofanya, kwa hivyo hajui yote. Lakini kuna ufahamu mdogo wa wakati ujao.

Katika vibao vya Mari, manabii hawakuwa wakitabiri wakati ujao. Sehemu ya tatizo ilikuwa kwamba nje ya Biblia hupati mkusanyiko mwingine wowote wa utabiri wa kinabii ambao ni mpana sana na ambao unafuatana kwa karne nyingi na mkazo thabiti wa harakati kutoka karne hadi karne. Unakua na kukua. Hakuna kitu kinachofanana na hilo lenyewe ni ushahidi, nadhani, wa ukweli wa kile Biblia inachodai.

4. Kufuata Ufunuo Uliopita

Nadhani hapa kuna vigezo muhimu vya uthibitisho, na hilo linahusiana na 4., "Kulingana na ufunuo uliopita." Kuna mwendelezo huu. Kwa hivyo unabii mpya unaweza tu kujenga juu ya kile kilichopita na hauwezi kukipinga. Nabii Hanaia anakuja na kusema "amani," lakini Israeli haiwezi kutarajia amani kwa sababu hawamfuati Bwana na wanapaswa kutarajia hukumu. Haiendani na ufunuo uliopita. Tunaanza kupata kitu ambacho, kikijumuishwa na baadhi ya vigezo hivi vingine, kitatoa njia ya kutofautisha. Lakini kwa Hanania kuna utabiri huo wa muda mfupi na kwa miaka miwili Hanania angekuwa.

5. Mwangaza kwa Roho wa Mungu Ambao Pia ni Muhimu Ni jinsi vigezo hivi vinavyofanya kazi pamoja vinavyoendana na 5., "Mwangaza kwa Roho wa Mungu ambao pia ni muhimu." Tutaangalia zaidi nambari 4. na 5. wakati ujao.

Imenukuliwa na: Tessa White, Sarah Hawkins, Breanna Aurigema , Keziah Park, Hayley Pomeroy (mhariri)

Imenukuliwa na: Naama Mendes, Ana Pereira, Laura Knox, Andrea Mastrangelo, Ted Hildebrandt, Mfalme Mstaarabu (mhariri)

Uhariri mbaya na Ted Hildebrandt

Hariri ya mwisho na Katie Ells

Imesimuliwa tena na Ted Hildebrandt